

1. Sametingets arbeid og oppgaver – ved Siri Wernberg

Sametinget arbeider for et levende og mangfoldig samisk kulturliv av høy kvalitet som skal være tilgjengelig for alle. Den nye Sametingsmeldingen om kunst og kultur peker ut fire særlige innsatsområder: å tydeliggjøre ansvaret for samisk kunst og kultur; bedre rammevilkår for samiske kunstnere; samiske kulturinstitusjoner som arenaer for formidling og opplevelse av samisk kultur; og verdiskaping og vekst i kulturnæringer.

Det er mange av Sametingets fagområder som har berøringspunkter med immateriell kultur: næring, internasjonalt arbeid, kultur, kulturminnevern, språk, opplæring, arealbruk etc. Den språklige dimensjonen er viktig fordi språk er formidler av immaterielle kulturarv. I tillegg var den samiske kulturen tradisjonelt ikke en skriftkultur, men baserte seg på muntlige fortellertradisjoner. Bærekraftig naturbruk og kunnskap om og respekt for naturen er viktig; og grensene mellom natur og kultur kan være flytende. Samiske stedsnavn bærer i seg viktige opplysninger om kultur og natur, og er en viktig del av den tradisjonelle kunnskapen. Stedsnavn utgjør også fragmenter av en språklig arv, da denne kunnskapen ofte er overlevert muntlig.

Sammenhengene mellom immateriell og materiell kultur, naturen og den språklige dimensjonen er viktig, og må tas i betraktning i arbeidet med den immaterielle kulturen. Sametinget bruker begrepet tradisjonell kunnskap – dette omfatter mye, og har flere berøringspunkter med den immaterielle kulturen. Tradisjonell kunnskap har en stor verdi i seg selv, overføres mellom generasjonene og er erfaringsbasert – den overleveres muntlig og gjennom praktisk bruk fra kulturbærerne selv. Nytteverdien til tradisjonell kunnskap kan gjøres relevant i nye sammenhenger, og er ikke avhengig av vitenskapelige begrunnelser. Samtidig gir vitenskapen nye muligheter for bruk av tradisjonell kunnskap. Sametinget er interessert i sammenhengen mellom tradisjonell kunnskap og medvirkning i planprosesser, og oppfordrer blant annet kommuner til å involvere samiske aktører i slike prosesser.

Sametinget arbeider også med samiske kulturminner. Samiske kulturminner som er eldre enn 100 år er automatisk fredet gjennom Kulturminneloven. Siden 2001 har Sametinget forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner i hele Norge. Slike kulturminner kan basere seg på kvaliteter i naturen og i landskapet, og trenger ikke være menneskeskapte – det kan dreie seg om f. eks. tingsteder, kultsteder og andre steder forbundet med tro, sagn og skikk. Samiske kulturminner har ofte ikke synlige spor av menneskelig aktivitet. Levende kulturlandskap er også viktig – myter, fortellinger og forestillinger er forankret i tradisjoner knyttet til landskap hvor ens forfedre satte materielle og immaterielle spor.

Sametinget arbeider for å bevare og videreutvikle samisk språk, og er opptatt av å styrke opplæringen i samisk språk for barn og unge. Tradisjonell samisk kunnskap har blitt tatt inn i nasjonale læreplaner. Sametinget arbeider også for å bidra til at tradisjonell kunnskap får en naturlig del i forskningen. Duodji eller tradisjonelt samisk håndverk er også viktig, og Sametinget har undertegnet en hovedavtale for duodjinæringen. Denne avtalen forhandles fram hvert år. Sametinget vil yte 9,4 millioner i tilskudd til duodjiinstitusjoner i 2014. Sametinget finansierer også en lærlingeordning. Duodji er et verneverdig fag som prioriteres, og hvor overføring av kunnskap mellom generasjonene er viktig. Språket er en viktig del av duodjiproduksjonsprosessen.

Sametinget jobber også internasjonalt med spørsmål som kan være knyttet til immateriell kultur. . Gjennom slikt arbeid og samarbeid styrkes inkluderingen av urfolksperspektivet i

politikk, fag og forskning. Tradisjonell kunnskap kan bidra til mer bærekraftige politiske løsninger, for eksempel når det gjelder klimaendringene...

Sametinget er også høringsinstans og forvalter en rekke økonomiske virkemidler gjennom Sametingsbudsjettet – Sametinget disponerer midler som bevilges gjennom statsbudsjettet. Sametinget gir driftsstøtte til flere institusjoner og organisasjoner som jobber med ulike aspekter av den immaterielle kulturen – bl.a. samiske museer, teatre, kulturhus, festivaler, språksentre, prosjekt i regi av Samisk høgskole, samiske idrettslag, reinkjøringsaktører, publikasjoner og gjennom Kunstneravtalen til samiske kunstnerstipend og kunstfond. Sametinget har også flere søkerbaserte ordninger. Sametinget har kun få midler til egeninitierte tiltak.

Utfordringer: Etter Sametingets syn er det en utfordring at det ikke er noen samiske NGO'er som er akkreditert i Unesco. Det er gjort få systematiske kartlegginger av samisk immateriell kulturarv. Informasjon og bevisstgjøring, styrking av de samiske institusjonene som arbeider med immateriell kulturarv, og å tilrettelegge for fortsatt overføring og videreføring av kunnskap både i og om samisk immateriell kulturarv, både uformelt og i utdanningssammenheng er også områder hvor det trengs større innsats. Mere grensekryssende samarbeid kan være hensiktsmessig.